

זשכנו תדרש

שו"ת חזרה

הלכות שבת

חלק א'

הצהי"ת

השאלות נכתבו ע"י המפצל "דרשו", והוספתי עליהם התשובות

הוספתי שאלות על המראי מקומות של "דרשו"

[שאלות שהוספתי נכתבו במרובעות]

כל מי שיש לו הצרות והארות מתבקש להודיעני לתוצאת הרביע

ניתן להשיג חוברת שו"ת על הלכות
שבת, עירובין, פסח, נדה, בשר בחלב, תערובות, מליחה, מקוואות רבית.
שמיטה

כמו כן ניתן להשיג את החוברת
אספרה שמך לאחי
על
סיפור יציאת מצרים
מגילת אסתר
מתן תורה
נס חנוכה

ניתן להשיג את החוברות אצל

ישראל יצחק משי להב
מסילת יוסף 1 מודיעין צילית
08-9741925

פקבלת הגליונות החודשיים באימייל ניתן להירשם wa052052@gmail.com

הצרות והארות ניתן לשלוח לכתובת הנ"ל

תרומות להדפסה יתקבלו בהכרה

דברי פתיחה

בא וראה כמה היו דורות הקודמים בקיאים בהלכות שבת, הנה כתב הטור בריש סימן ש"א אם באתי לכתוב כל הלכות שבת תרבה עלי המלאכה כי הלכתא רבתי לשבתא, וגם כי **כל ארבעים אבות מלאכות חסר אחת ותולדותיהם ידועות**, ואיני צריך להאריך בהם וכו' על כן לא אכתוב אלא דברים הצריכין וכו' ע"כ. כלומר שכל דברים האסורים במלאכה מדאורייתא, שהן האבות והתולדות, היו כל כך בקיאים עד שהחליט רבינו הטור שלכתוב דבר כזה הוא פשוט מיותר, והוא נפלא מאוד, ובפרט לפי מה שכתב בהקדמת המ"ב בשם הירושלמי דר' יוחנן ור"ל מצאו בכל אב ל"ט תולדות, נמצא לפי זה שיש יותר מאלף וחמש מאות איסורי דאורייתא בשבת קדש, ועתה מכל זה אף מה שכתוב בספרים הוא מעט מזער, וכל שכן מה שידוע לאנשים שאף באבות עצמן אין בקיאים, ותולדותיהן כיוצא בהן.

פוק חזי הא דתניא, (שבת קלח:) רבי שמעון בן יוחי אומר: חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו. אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו - שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד ע"כ, ובזמננו מתרבים השאלות והספיקות מיום ליום, והספר משנה ברורה שעדיין לא עבר מזמן אלא כמאה שנה, נראה בזמננו לגבי שאלות המתעוררות לגבי מכשירי חשמל וכדו' כספר מלפני כמה מאות שנה, ודאי חיוב על כל אחד ואחד ללמוד ולשנן לחקור ולברר הלכות שבת, כל מה שידו מגעת, ואפילו יותר כפירושב"ם (פסחים קי"ב). הוי עז כנמר התחזק במצוות יותר משהיכולת בידך.

ויש להתבונן בדברי רז"ל בירושלמי (יומא ח' ה') לענין פיקוח נפש בשבת, הנשאל הרי זה מגונה דהוי ליה לדרוש תחלה ולהזהיר על זאת, ואם על פיקוח נפש שהוא חיי הגוף כן, כל שכן בחיי הנשמה, שהרי העובר ח"ו על איסור שבת בשוגג הרי זה שגגת כרת, וודאי שהחיוב עליו ללמוד ולשנן לחקור ולברר כל האסור והמותר, שלא יכל ח"ו וחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה,

ועיין בהקדמת האגלי ט"ל דכשם ששמירת שבת שקול ככל המצוות
כן ללמוד וללמד בהלכות שבת שקול כללמוד וללמד בכל המצוות,
ועוד כתב שם שלימוד הלכות שבת הוא תיקון לעוונות שקשה
עליהם התשובה.

והנה דרך הלימוד בסגנון של שאלה ותשובה, יש לזה
מעלה גדול כמו שכתב החת"ס מדוע מצות סיפר יציאת מצרים
בליל פסח הוא בדרך שאלה ותשובה, משום שדבר שאדם חושק
ומתאוה לידע טעמו אז הענין והטעם נכנס וקיים וחרות על לוח
לבו יותר משמועת שאר ספורי מעשיות לכן אנו עושים פעולות
שיתמיה הבן וישאל ויהא חושק ותואב לידע התשובה ויהא חרות
על לוח לבו לעולם לטוב לו כל הימים, ולכן בואו ונחזיק טובה
למפעל "דרשו" שהקים את המסגרת "קנין הלכה" להרבות ולהחדיר
לימוד ההלכה ועושים כל מאמץ והשתדלות לקדם ולעזור את
הלומדים שיצליחו במשימתם, ושולחים מידי חודש בחדשו מראי
מקומות על סדר הלימוד, ובנוסף לכך שאלות לחזרה, וכן שאלות
הנוגעות למעשה, ובזה הנני מודה להם על שנתנו רשות להוסיף את
התשובות לשאלות חזרה, להקל על הלומדים, שיוכלו לשנן את
ההלכות כדבעי.

יעזור הי"ת שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים
את דברי תלמוד תורה באהבה, ונזכה לשמור השבת כהלכתו, ועי"ז
יפרוס עלינו סוכת רחמים וחיים ושלוש.

סימן רנ"ג - דין כירה ותנור ליתן עליה הקדרות בערב שבת

סעיף א'

א. 1) באר מהי 'שהייה' ומהי 'חזרה' (2) באר מהי ההבדל בין כירה, תנור, כופח?

ת. 1) שהייה - היינו שמניח תבשיל מער"ש ע"ג כירה [לא דרך הטמנה] עד שבת. חזרה - היינו בשבת שנוטלו מהכירה ורוצה להחזירה שנית. ויש עוד ענין חזרה שנוטלו מער"ש סמוך לחשיכה ומחזירה (הקדמת המ"ב). 2) כירה - עשויה כקדירה, ושופתין על פיה קדירה למעלה או בתוכה, ויש בה מקום שפיתת שתי קדירות (שר"ע ומ"ב א'). כופח - הוא ג"כ כעין כירה, אלא שיש בו מקום שפיתת קדירה אחת, ולפיכך נפיש הבליה מכירה שהמקום צר והחום מתקבץ בו ביותר, ומ"מ זוטרי הבליה מתנור (מ"ב כ"ה). תנור שלהם, עשוי ככירה, ומתוך שקצרות למעלה ורחב למטה, נקלט חומו לתוכו טפי מכירה ולפיכך החמירו בו, כפרש"י (מ"ב כ"א). משא"כ תנורים שלנו שפיהם מהצד ועוד שרחבים יותר משפיתת קדירה אחת אין החום רב כ"כ ודינו ככירה, ורש"ל חולק וס"ל דשום הם לדינא, (מ"ב כ"ח) ורבינו חננאל כתב דמתניתין בתנור של נחתומין שהוא היסק גדול, וכן הרשב"ם כתב הטעם (הובא במחצה"ש) משום שהנחתום אופה בה תדיר חומו יותר משאר תנורים (שעה"צ ל').

ב. 1) "גרופה וקטומה", האם צריך שיהיה לגמרי גרופה וקטומה או דסגי בכל שהוא? 2) מה"ד אם הובערה אח"כ?

ת. 1) המחבר פסק כהרמב"ם דגרוף היינו שהוציא כל הגחלים לחוץ. וקטומה היינו שקטם כל הגחלים, ומ"מ סגי בקטימה כל שהוא (מ"ב י"ד), [בעל המאור מפרש גרופה שגרף הגחלים לצד אחד, אבל אם גרף הגחלים לחוץ אפילו בתנור שרי דליכא למיחש למידי (ב"י ד"ה ומ"ש). וכתב הב"ח (ג') שלא משמע בשום מפרש או פוסק שהיקל בכך אלא כפירוש הטור [והרמב"ם] עיקר, אמנם כ"ז לענין שהייה אבל לענין חזרה כתב הישועות יעקב דסגי שיהיו הגחלים גרופים לצד אחד. (מ"ב ס"ח) (צריך בירור

לפ"ז אם ניקל בחזרה בתנור שגרף הגחלים לחוץ)] 2) מותר, דכבר גילה דעתו דלא בעי לגחלים (מ"ב י"ד) [אמנם לחד תירוצא בתוס' ס"ל דבהובערה אינו מותר אלא בנתבשל כ"צ ומצטמק וי"ל, והמג"א ס"ל להקל משום ספיקא דרבנן דאולי הדין כתירוצא קמא (פרמ"ג) ואי"צ לזה דבלא"ה הרמב"ן והר"ן והריטב"א ס"ל דהוי כקטומה לכל מילי (שעה"צ י"ז).

ג. מהו שיעור בישול "כמאכל בן דרוסאי"?

ת. להרמב"ם - חצי בישולו וכ"כ המחבר (סי' רנ"ד ס"ב). אבל רש"י והטור ועוד הרבה ראשונים ס"ל שליש בישול וכ"פ הרש"ל (עיין א"ר), ובמקום הדחק אפשר דיש להקל (מ"ב ל"ח). ובדיעבד בכל אופן יש להורות כן (מ"ב מ"ג).

ד. 1) מהי ההגדרה של "מצטמק ויפה לו" ו"מצטמק ורע לו"? 2) מהו הכלל, אלו מאכלים כשנתבשלו כל צרכן הוי מצטמק ויפה לו, ואלו הוי מצטמק ורע לו? 3) "בשר", "יין", "מים", ו"ביצים", האם נכללין באלו שמצטמק ויפה לו או באלו שמצטמק ורע לו? 4) ומה יעשה כשאינו יודע אם המאכל מצטמק ויפה לו או מצטמק ורע לו?

ת. 1) כל דבר שאדם שמח או עצב כשיבש ומתכוין מחמת רוב הבישול מקרי מצטמק ויפה לו רע לו (מ"ב ח'), ואפילו התבשיל בעצם יפה לו הצימוק רק ¹שהאדם עצוב מזה משום שצריך לאורחים נקרא מצטמק ורע לו (שעה"צ ט'). 2) כל דבר שיש בו קמח מצטמק ורע לו, חוץ מליפתא שאע"פ שיש בו קמח יפה לו, ודוקא שיש בו בשר, וגם אין לו אורחים, ולענין ליפתא לבד ללא בשר וללא קמח לדעת הפרמ"ג רע לו ולדעת

1 וי' שפירש אינו תלוי כלל אם להמאכל הוא טוב או לא, רק אם האדם שמח פניה, אק' לפ"ז קשה למה פירשו ל'נו חת"ל כמה דקרי' שהוא מצטמק ורע לו או טוב לו, הרי הכל תלוי באדם, ולכאורה נראה דתלוי במאכל והי"ו כיון שפני אדם שחית כמצטמק, אצ"ס שהוא אינו רוצה ספק פסלה דעתו, אפ"ל כשרוצה לאורחים לא פסלה דעתו דכך הוא דרך הצולא. וצ"ח אצ"כ משה ח"ד סי' צ"ז פנ"ן פיוס"ל עצמות ספסאלאט אק' אין הדקדאכאן אמרין דפסלה דעתו.

שמסיקין בו תדיר וחומו רב, [דלדעת ר"ח אין מעליותא במה שהוא מן הצד אלא משום שתנורים שלנו אין חמין כ"כ והרי בחר"מ משמע שתנורים שלנו חמים משלהם, וא"כ יש להחמיר עכ"פ בתנורינו בשל נחתומין (שעה"צ ל')].

יא. קדירה שלא נתבשלה כל צרכה, האם מותר להשהותה מער"ש על כירה שאינה גרופה וקטומה כשאינו צריך את התבשיל רק למחר, ומה הטעם?

ת. יש מתירין [הכל בו והגהות מרדכי, דכל לצורך מחר מסח דעתיה ולא אתי לחתוין], ומדינא אין לסמוך על זה דחיישינן שימלך ויחתה, ובדיעבד יש לסמוך ע"ז, רק שלא יהא רגיל לעשות כן (ביאור"ה ד"ה להשהות) [וכ"כ הרמ"א בסי' רנ"ז ס"א לענין הטמנה].

יב. האם מותר להשהות מער"ש קדירה ע"ג כירה המכוסה בכיסויה?

ת. מרש"י משמע שאסור שנחשב על גבה ובדברי הרמב"ם⁸ ע"ע (ביאור"ה ד"ה ליתן).

יג. תבשיל שהיה מער"ש על כירה שאינה גוי"ק האם צריך להוריד אותו לפני שבת; (1) בלא נתבשל כ"צ? (2) בנתבשל כ"צ ומצטמק ויפה לו?

ת. (1) לדעה ראשונה צריך לסלקו (מג"א סק"ב) [אמנם לדעה שנייה אחר מאב"ד מותר]. (2) כנ"ל (מחצה"ש ופמ"ג).

יד. מה הדין והטעם לסמוך קדירה לכירה שאינה גרופה וקטומה; (1) בערב שבת? (2) בשבת?

ת. (1) מותר (מ"ב ט"ו). (2) א. רע"א מפרש בדעת המג"א דלדעה הראשונה אסור, ולסברא השנייה מותר חזרה בסמיכה. ב. הדגול מרבבה בדעת המג"א ס"ל דחזרה בסמיכה מותר לכ"ע, אלא דלדעה השנייה מותר אף סמיכה לכתחילה כשאין בה משום בישול. ג. הבית מאיר מתיר לכו"ע בסמיכה לכתחילה באופן שאין בו בישול (מ"ב כ"ב).

כופח שהוסק בגפת ועצים - דינו כתנור ואין מועיל גוי"ק ואף בסמיכה אסור (מ"ב כ"ז) [הרה"מ כתב דלדעת הרשב"א מותר סמיכה בכופח גוי"ק, ב"י ט"ז:].

כופח שהוסק בקש וגבבא - דינו ככירה, ואפילו לא גרף את הקש ולא קטם כן הוא דעת רוב הפוסקים (מ"ב כ"ו). דלא כהטור שהצריך גוי"ק, אבל הב"ח והט"ז (ו') מסייעים להטור מדאמרו דכופח נפיש הבליה מכירה וזוטר מתנור, ובודאי דיש חומרא מכירה חוץ מצד הקולא שכנגד התנור].

ט. כירה, תנור, וכופח, שהסיקוהו מער"ש האם ומתי מותר להשהות עליהם תבשיל חי שלא נתבשל כלל, או תבשיל שנתבשל כבר ונתן לתוכו חתיכה חיה, ומדוע?

ת. תבשיל של בשר חי שרי ליתנו סמוך לשקיעה ממש, בין בכירה ובין בתנור וכופח, ואפילו הוחם התבשיל מותר⁶ אם עצם הבישול לא נתבשל כלל (מ"ב י"א), וכן אם נתן חתיכה חיה של בשר סמוך לשקיעה מהני, דכיון שא"א להתבשל בלילה מסיח דעתו מלחתות (שר"ע ומ"ב ט') [הרמב"ם בפ"י המשנה ס"ל דאפילו חתיכת ירק מהני אע"פ שמתבשל מבער"י כיון שעשה מעשה וגילה דעתו שמסיח עצמו מלחתות, ובחיבורו כתב אבר חי משמע דוקא בשר וכן הלכה (ט"ז ב')]. ולענין כירה נחלקו, דעת הג"א והגה"מ דלא הותר קידרא חייתא אלא בתנור שהבלו מרובה ובלא חיתוי יתבשל משא"כ כירה דשליט בה אוריא אסור, אבל סמ"ג וסמ"ק מתירין אף בכירה וכן הלכה (ט"ז ג').

י. (1) תנורים שלנו, האם דינם כתנור דזמן חז"ל או ככירה? (2) ואיזה דין יש לתנורים של נחתומין בזמננו?

ת. (1) להרמ"א⁷ דינו ככירה כיון שפיהם מן הצד, ועוד דרחבים ביותר משפיתת קדירה אחת, ולהרש"ל דינו כתנור דזמן חז"ל, ומשמע מהמ"ב (כ"ח) שמיקל בזה. (2) טוב להחמיר לדונו כתנור אף שפיהם מהצד, כיון

6 ולדעת החזו"א ס"י ל"ז כ"כ פצו"ן שלא יוצא לידו יס"ם קודם השקיעה, ולפ"י מאגר דאפר חי מוציא רק מתפילי שהתחיל להתפשט ונזכר, דאל"ה הרי מיד מתחיל הבישול. ופסקו הדפוסים כתב דלכאורה נפל פקידא דין קדירה חיייתא שהרי אי אפשר לצמצם ליתן סמוך לשקיעה וכשחוקק הרי פסיל קצת קודם שקיעה וכו' צו"ש. אך מספר תולדות שמואל מצאנו סימן ל"ג אלא ד' מוכיח מזה דהכ"ל תלוי פזמן קבלת שבת דאל"כ נפל דיוקא פקידא, אך הסתפק אם אנחנו פתר קבלת שבת של הפסח או פני פיתו, ומסיק דהצריך פזמן קבלת שבת של האשה שהוא הפדלקת נרות. וצוין פאנחת שלמה ח"ם סימן ל"ד אלא ש' שלא ידע מהו המקור של התולדות שמואל, ופסח שני סכ"ו ס"ם הצר"ה ד' כת ע"כ להקל פזמן קבלת שבת.

7 צוין פמ"א סימן רנ"ד סק"ו שיש פה גם חומרא, לצוין צ"ל אחר מאס"ד דפסח"א אין היתר, שאין חש חילוק.

8 מנהג הצולט להחשיב כסוי פח לז"ק (אולי יש חילוק בין כיסוי לזכיון מיוחד שאין דרך לפשט צ"ה וצ"ע). ופסח"א ל"ז י"א כתב דסח של מתכת לא חשיב הפסק כקדירה ריקנית אלא ככיסה הכירה כיסויה דחשיב צ"ל גסה, וכ"כ פאול ט' פצו"ן הא דאמנ' הפסק קדירה ריקנית - נראה דהוא פינוי שאין דרך בישול פקח ולס' ממעט את החום הרבה, אלא הכיסוי שדרכו פקח, ואינו ממעט החום כלל כק, הוא פסח"א צ"ל גסה.

גרו"ק עיין סי' שי"ח ס"ד ביאור הלכה ד"ה אפילו בעודו רותח. (2) החזיר עכ"ם - דינו כשכח ושהה, דבמצטו"ל מותר (מ"ב ל"ד), [ואפילו היה בציווי ישראל (דלא כהלבוש דבידיעת ישראל נחשב כמזיד), ולא נאסר ע"י עכ"ם בדיעבד אלא בנצטנן לגמרי, (ביאור"ה ד"ה ואם). אבל החזירו ישראל בשוגג - כשמצטמק וי"ל, אסור לו ומותר לאחרים, כיון שבהג"א מסתפק אפילו לו, ובמזיד אסור אף לאחרים (מג"א י"ד). ואם מצטמק ורע לו מותר אף לו, אפילו במזיד שהרי לא נהנה כלל (מ"ב ל"ו), [והיינו כשהיה חם דאם נצטנן לגמרי אפילו ע"י גוי אסור כדלקמן בס"ה].

יז. איך נקטינן למעשה כדעה ראשונה במחבר או כדעה שנייה?

ת. הרמ"א כתב דנהגו להקל כסברא אחרונה. והמ"ב (ביאור"ה ד"ה ונהגו) מדייק מהמחבר שדעתו נוטה להחמיר, כיון שכתב שיטת האוסרים בסתמא, והעתיק בב"י דברי הרא"ש; דמפני שישראל אדוקים במצוות עונג שבת ולא ישמעו לנו להחמיר. ולפ"ז לכתחילה טוב לזהר, ¹² ובדיעבד כגון שבאו אורחים יש להקל.

יח. (1) האם מותר להטמין מערב שבת על גבי גחלים כשהקדירה מגולה למעלה? (2) והאם מותר לקחת הכלי מהאש בשבת?

ת. (1) להמחבר מקרי הטמנה במוסיף הבל ואסור. ולהרמ"א לא מקרי הטמנה ומותר (מ"ב מ"ו). (2) ינתק מהאש קודם שבת, ואם לא נתקן יסירו ע"י א"י, ואם אין שם א"י מותר לישראל ליקחנו בנחת דהוי דבר שאין מתכוין, ואם הגחלים סביב הקדירה אסור, ויש מחמירים אף ע"י א"י [כ"כ בהגהות מרדכי משום דהוי פס"ר, ובהגהות מימונית מתיר] ויש לסמוך ע"ד המקילין ע"י עכ"ם לצורך שבת, (מ"ב נ"א), דהא הוי פס"ר דלא נח"ל דאיסורו מדרבנן (שעה"צ מ"ג).

ובביאור הלכה בסוף הסימן (ד"ה לסמוך) כתב שדעת רע"א יותר נכון ע"פ לשון הרמ"א. ולענין שתי כירות המתאימות דמדלי, כתב בביאור"ה (ד"ה אע"פ) דמותר חזרה לכרע, דלא כהמג"א דס"ל דרק לדעה שנייה מותר בשבת.

טו. פרט: מה הדין אם שכח ושהה או עבר ושהה לדעה ראשונה במחבר ולדעה שנייה: (1) בנתבשל קצת? (2) בנתבשל כמאב"ד? (3) בנתבשל לגמרי ומצטמק ויפה לו? (4) נתבשל לגמרי ומצטמק ורע לו? (5) ומה הדין לאחרים? (6) ומה הטעם?

ת. (1) אסור (מ"ב ל"א ומ"ג). (2) לדעה ראשונה אסור, ולדעה שנייה מותר (מ"ב מ"ג). (3) בשכח או שגג - מותר, ובעבר - לדעה ראשונה אסור (מ"ב כ"ט). (4) מותר (ש"ע). (5) בבשיל ולא בשיל אסור אף לאחרים (מ"ב ל"א). בשכח, ¹⁰ נחלקו הראשונים אם בעינן בכדי שיעשו, ובעבר לכרע בעינן בכדי שיעשו (מ"ב ל"ב). (6) גזרו רבנן על השוכח תבשיל שלא נתבשל כדין, כיון שרבו משהין במזיד ואומרים שכחים אנו. ומה שצריך בכדי שיעשה - פי' רש"י כדי שלא יהנה ממלאכת שבת, והרמב"ם כתב כדי שלא ישתכר ויבא להקל פעם אחרת (ביאור"ה ד"ה עד בכדי). אך במצטו"ל התירו כששכח משום שלא נהנה ממנו כ"כ, דבלא"ה היה ראוי לאכילה, וכ"ש כששגג בדין (מ"ב כ"ט ל').

טז. מה הדין אם החזיר עכ"ם או ישראל קדירה בשבת ע"ג כירה שאינה גו"ק, בשוגג ובמזיד; (1) כשהיה מבושל כמאב"ד? (2) כשהיה מבושל לגמרי?

ת. (1) אפילו החזירו עכ"ם אסור, ואף שעשה העכ"ם מדעת עצמו כיון שהיה לצורך ישראל (עיין מ"ב ס"ק צ"ו). ובביאור"ה (ד"ה דינו כשכח) מצדד לאסור גם לדעה שנייה כשהחזירו עכ"ם ¹¹ כיון שהישראל נהנה ממלאכתו, ובפרט להפוסקים שיש בזה איסור דאורייתא (ואם היה

¹² פשוט הרב ס"ח כתב דכפר נתפס המנהג להקל. וכן החז"א ל"ז ד', ז"ל נראה דאין כונת הרא"ש משום מוסר שיהיו שולטין אלא כונתו ז"ל כיון דהחמירי' הם גדולי צו"ט כמו השאלות והר"י וצו"ד, ה' ראוי להחמיר שלא להכנס לפלוגתא אלא מפני שיש כאן הרבה פצעים ביטול צונן שבת לא יסארו להחמיר אלא כל שאסר להקל מציקר הדין יאמרו להקל, ומציקר הדין אסר להחמיר להקל אחרי שהם ממני' פניהם של אלו שהקילו צ"ע הוראת רבותיהם, וס' כי הוא מד"ס, ואכן הנח להם שיסארו צ"ע דעת רבותינו המקילים, ואסר שאין להחמיר אחרי שהשאלות לא החמירו לצנחן וכדאמר ס' פס"י דרנ"י מרא דצו"קא משת"ל ואכיל. ומסר ארץ החיים [סתהון] כתב שא"ל הספרדים נהגין פניה כהרמ"א, (אבל רצ"א מסר דעה שנייה כדעת הר"ה וכן מצדד הסכ"ד).

⁹ המג"א מפרש דכיון דקו"ף כ"י יתקד אסור עם לאחריו! ומהגהות מרדכי' התי' לאחרים משום דפסק כר"מ ופס"ה צ" (ל"ט) כתב דא"ל שהכ"א פסק כר"מ מ"א אסור א"ל לאחרים.

¹⁰ המ"ב פסק הפס"ד דמהרמ"ם נראה שא"כ אף כ"י פס"ה כל דבר אסור להשהותו כתב דנראה מהרמ"ם שצריך בכדי שיעשה.

¹¹ כתב פדושת מהר"ל פסע אחת המטין לצורך שבת ונכבה האש וקראו לז"ל פל"י שבת והוציא הקדרות והדליק האש והטין שנית והתיר מהר"ל ז"ל החמין לאותו שבת והזהיר מלעשות צו"ד דאיסורא קצבי' צ"ל וכתב הצ"ח פס"י ס"א, ונראה דמ"י פסקר נתפסו הקדרות כמאב"ד ואס"ה לצנ"ד הפרי' צ"ל מדותיו להקל יותר מדאי. והמג"א ס"ק ל"ח כתב דמהר"ל נמי מ"י כה"כ ע"ה נתפסו הפסר קודם שבת דלא כצו"ע.

סעיף ב'

יט. פרט דיני החזרת קדירה בשבת על כירה גרופה וקטומה; (1) כשנטלו מהכירה מבעו"י, כשנטלו בשבת? (2) בעודה רותחת, נצטננה קצת, נצטננה לגמרי, הניחה ע"ג קרקע הניחה ע"ג מיטה? (3) דעתו להחזירה, אין דעתו להחזירה, ומה הטעם?

ת. (1) נטלו מבעו"י הוי כנטלו בשבת¹³ (שעה"צ מ"ד) דתלוי בתנאי חזרה דלקמן. וי"א [ר"ן וכל"ב] דכ"ז דוקא שנטלו מבעו"י ולא החזירו עד שחשיכה אבל אם לקחו משם משחשיכה, אפילו הניחו ע"ג קרקע מותר, וכתב הרמ"א דכן נוהגים להקל וטוב להחמיר. מיהו אם נצטנן לגמרי לכו"ע אסור להחזיר דבר לח משום בישול, ולהמג"א אפילו בדבר יבש אסור, דבטלה שהייה הראשונה והוי כנותן עתה מחדש (מ"ב ס"ח). (2) בעודה רותחת - מותר. נצטננה קצת - להמחבר בעינן שהיס"ב, כדי שלא יהא בו משום בישול, ולהרמ"א מותר כ"ז שלא נצטננה לגמרי שעדיין ראויים לאכול (כ"כ בסעיף ה'). נצטננה לגמרי - אסור. הניחה ע"ג קרקע -¹⁴ אסור. הניחה ע"ג מיטה - להמחבר מותר, ולרמ"א אסור ובעת הצורך מיקל המ"ב (מ"ב נ"ו) בעודה בידו ואין דעתו להחזיר או שהניחה ע"ג ספסל והיה דעתו להחזיר,¹⁵ כדעת המחבר. (3) דעתו להחזירה - מותר כ"ז שלא הניחה כנ"ל. אין דעתו להחזירה - להמחבר מותר כשלא הניחה ע"ג קרקע, ולהרמ"א אסור אף שעודה בידו, דהוי כשהייה חדשה.

כ. [העביר תבשיל לקדרה אחרת האם מותר להחזירה בתנאי חזרה?]

ת. המג"א (כ') כתב, פינה ממיחם למיחם להמחבר מותר¹⁶ ולרמ"א אסור, והמ"ב מיקל בזה (שעה"צ מ"ז).

כא. אם הוציא בשבת מתנור שלנו קדירת החמין כדי להוציא ממנו קצת חמין, והניח הקדירה ע"ג השיש, האם מותר להחזירו אח"כ לתוך התנור?

ת. לגבי שיש - הגרש"ז אויערבך והגרי"ש אלישיב ס"ל שדינו ככסא וספסל דלהמחבר מותר ולהרמ"א אסור, והגר"ש וואזנר והאור לציון ס"ל שדינו כע"ג קרקע (ביאורים ומוספים 66).

ולגבי תנור שלנו - אע"פ שדינו ככירה מ"מ צריך שיהא גם גרו"ק, דהיינו ע"י כיסוי הכפתורים, ולדעת האגרו"מ (ח"ד סי' ע"ד אות כ"ז) וכן בשבט הלוי (ג' מ"ח) מקילים ע"י נייר כסף שמפסיק בתוך התנור, לחשבו גרו"ק, משא"כ החזו"א (סי' ל"ז ט') והמנחת יצחק (ג' כ"ח) ס"ל דכיון שתוך התנור כל האויר חם אין מועיל הפסק לחשבו גרו"ק. ומלבד הנ"ל יש לחוש בתנורים שלנו שע"י פתיחת הדלת מפעיל גוף חימום לוהט, ולכך יש לזהר לפתוח בשעה שהטרמוסטט מנותק או שהתנור דולק.

ועוד יש לדון דהרי בשו"ע לא התיר להחזיר בכירה אלא ע"ג ולא בתוכה, אמנם בשבט הלוי (ח"ג סמ"ח) כתב להתיר ואחד מנימוקיו הוא דמוכח מהש"ג דלא אסרו אלא בכירה שהיה בזמן חז"ל שהיה אפשרות להניח קדירה על גביו ובתוכו, ולכן אם מניח דוקא בתוכו אמרינן דמחזי כמבשל אבל באופן שאין אפשרות להניח על גביו אלא בתוכו וכמו בתנורים שבזמנינו אינו ניכר כמבשל ומותר.

כב. האם מותר להחזיר מבעו"י סמוך לחשיכה ממש תבשיל שנתבשל כל צרכו, או לא נתבשל כ"צ, או חי לגמרי; (1) ע"ג כירה? (2) סמוך לכירה במקום שהיס"ב? (3) ע"ג תנור? (4) סמוך לתנור במקום שהיס"ב? (5) לתנורים שלנו?

ת. (1) א. נתבשל כ"צ - י"א (התוס' והרא"ש) דאסור להחזיר סמוך לחשיכה או סמוך לברכו ע"ג כירה¹⁷ שאינה גו"ק, באופן

¹³ לדעת הפ"ח נטלו מבעו"י אסור דהוי שהייה חדשה ולא מהני תנאי חזרה.

¹⁴ ובהנחה מ"מ ה"ק בדעתו להחזיר א"ל שהניחה ע"ג קרקע, ביאורו.

¹⁵ ובהנחה מ"מ ה"ק וי"ב כתב ויש מקום להקל בנתנון ע"ג ספסל אפי' באין דעתו להחזיר כצ"ח דעת הר"ן להקל בנטל בשבת.

¹⁶ פשוט לטעם מ"מ מן הדוד לתוך כוס וליתנם לקדירה הצומדת על גבי האש, רבה הגרש"א ז"ל להחמיר ע"פ המג"א כאן שאסר פסוק ממיחם למיחם, וא"ל שהמ"ב התייר אין להקל פאמצות כל"ל, אק שם אחר דמכיון שאותר להצמיד על האש את הכוס עם המים שבה, לא מסתבר כלל לאסור להצמיד את המים צ"ו צירוף, לתוך הקדירה על האש (ש"כ א' הצרה מ"ד).

¹⁷ כ"כ המ"ב אק צ"ח בהנחה מ"מ אפי' ופאמאר מרדכי ס"ק י"ג.

במקום הדחק, ובמלאה תבשיל [ביר"ט שמוטר לבשל], מותר אפילו חדשה (מג"א ל').
ב. מותר רק בתנאי חזרה, דכיון שהיא ריקנית נחשב רק ככירה גו"ק כנ"ל לשי' הפמ"ג (ביאור"ה ד"ה ויזהר). (3) המג"א מתיר בתנאי חזרה, ובמהרי"ל כתב להפסיק באיזה עץ או דף, וכ"מ ברמ"א וכ"כ המג"א בסי' רנ"ט, ואז מותר ליתן אף לכתחילה בשבת באופן שאין איסור בישול (מ"ב פ"א), [ובסעיף ה' לגבי הנחה ע"ג תנור קודם היסק כתב המ"ב (ק"ג) דיש להם על מה שיסמוכו ועיין מחצה"ש].

סעיף ד'

כד. האם מותר לערות מרק מכלי ראשון על קטניות שבתוך הקערה, או שצריך דוקא להוציא בכף מהכלי ראשון?

ת. אם אין רוטב בקטניות מותר לערות עליהם אפילו נצטננו לגמרי, ואם יש רוטב ונצטננו לגמרי אסור לערות דמבשל אלא יוציא ע"י כף. ואם לא נצטננו לגמרי - לדעת המחבר אסור אא"כ היס"ב, ולדעת הרמ"א בשי"ח סט"ז מותר, ומעשים בכל יום שעושים כן, ומ"מ טוב יותר להוציא בכף (מג"א ל"ב, ומ"ב פ"ד).

סעיף ה'

כה. תבשיל שנתבשל כ"צ מער"ש ונצטנן לגמרי או לא לגמרי, ויש בו רוטב או אין בו רוטב, או יש בו שומן שנקרש, ורוצה לחממו בשבת, האם מותר להניח; (1) ע"ג כירה גו"ק? (2) ע"ג קדירת חמין? (3) לתוך תנור שאפו בו מבעו"י; כשהחום בתנור יס"ב או אין יס"ב?

ת. תבשיל שיש בו רוטב ונצטנן לגמרי - אסור לחממו בכל אופן שהוא, במקום שיגיע החום ליס"ב [דלא כהרשב"א] (מ"ב פ"ו).
 (1) להמג"א אפילו תבשיל שאין בו רוטב, אם נצטנן לגמרי אסור להניח ע"ג כירה גו"ק אלא בתנאי חזרה, דה"ל שהייה חדשה וכ"ד המ"ב (ס"ח), אבל לדעת הגר"א כל שאין בו משום איסור בישול

שאינן זמן להרתיחה אם היתה צוננת, [כ"כ הרמ"א, אבל המג"א (כ"ו) מיקל סמוך לברכה], אבל א"צ תנאי חזרה אלא גו"ק (מ"ב ע"ב). ויש מקילין בזה (רש"י וסיעתו). וכתב הרמ"א דהמנהג להקל אך טוב להחמיר במקום שאין צורך כ"כ. **ב.** לא נתבשל כ"צ - לא שייך איסור זה ¹⁸דאין חשש שיחזירנה בשבת ויש מחמירים גם בזה (סמ"ג וסיעתו) משום לא פלוג (מ"ב ע"ג). **ג.** חי לגמרי - מותר בכל אופן ¹⁹סמוך לחשיכה אפילו אינה גרו"ק (מ"ב י"א). (2) מותר (רמ"א). (3) דינו כנ"ל בכירה, אלא שאין מועיל גו"ק עכ"פ בגפת ועצים (מ"ב כ"ב). (4) סמוך לתנור [של זמן התלמוד] דינו כעל גבה (רמ"א). (5) דינו ככירה כנ"ל (מ"ב ע').

סעיף ג'

כג. (1) האם מותר להוריד בשבת מהכירה קדירת החמין שירא שלא תישרף וליתן אותה ע"ג קדירה אחרת מלאה? (2) א. האם מותר לשים קדירה ריקנית ישנה או חדשה על הכירה. ב. והאם מותר ליתן עליה את החמין? (3) בתנורים שלנו שיש בתוכם אש, האם מותר לשים קדירת החמין למעלה ע"ג המעזיבה שעל התנור?

ת. (1) המ"ב נקט כפי' הפרמ"ג דע"ג קדירה מליאה מותר ליתן לכתחילה בשבת דבר שאין בו בישול דרק בקדירה ריקנית העומדת לסתום פי הכירה בזה הצריך המחבר בסעיף ג' תנאי חזרה. (עיין מג"א שי"ח ס"ק כ"ו) ודלא כהדגול מרבבה שפי' דאסור להניח על קדירה אפילו מליאה אלא בתנאי חזרה, ומה שהתיר בסעיף ה' לגבי פנאדי"ש משום דאזיל לשיטת הר"ן דדבר שאין דרכו לאפותו ע"ג כירה ומצטמק ורע לו יש להקל (ביאור"ה ד"ה ויזהר). (2) **א.** קדירה ישנה (של חרס) מותר ליתן ע"פ הכירה דכבר נגמרה מלאכתה, משא"כ קדירה חדשה ריקנית אסור דמתלבן ע"י החום, ובקדירות שלנו שכבר נגמר תיקונם בתנור של יוצרים כתב המ"ב (ע"ט) דאפשר שיש להקל

¹⁸ צ"ע דצכ"ס חצי לו"ק משום דהוא פסיל ולא פסיל ולדעת הא"מ כמ"ק לא שייך ללמדי איסור זה

¹⁹ סמוך לקבלת שבת צוין לצויל בהצרה על תשובה 6.

²⁰ צוין בדברי הא"מ סוף סי' רנ"ג קצור דין' שהייה שכתב בדפדף יס' 1111
 חס וצו"מ פאחה"ע ופרע"א,

פוסקים שמתירים אפילו לישראל, לכן יש להקל שאם לא חממו ע"ג האש או הכירה²¹ ממש מותר, ובברכי יוסף בשם אחד מהאחרונים מיקל בזה אף לכתחילה, ובמ"ב כתב דלצורך שבת אפשר דיש לסמוך עליו (ביאור"ה ד"ה להחם).

[בדבר יבש שנצטנן לגמרי וחממו הא"י באיסור אסור לאכלו כשהוא חם אבל כשיצטנן מתיר בזה הפרמ"ג וכתב אפשר שהמיקל בזה אין גוערין בו דהוי שבות דשבות לצורך שבת, והמהרי"ט מיקל בזה לכתחילה אבל מכמה פוסקים לא משמע כן (ביאור"ה שם)].

3) ע"י ישראל אסור אפילו קודם היסק, והעולם נהגו היתר ויש להם על מה שיסמוכו (מ"ב ק"ג), ואם נצטנן אסור ולצוות לנכרי מותר, כיון שעיקר כוונת השפחה להסיק כדי לחמם בית החורף שהכל חולים אצל צינה, ואף שנצטנן לגמרי מותר בכה"ג, (מ"ב צ"ט), דלא כהט"ז והגר"א שאסרו בנצטנן לגמרי (שעה"צ ק"ד) [ואף כשלא נצטנן לגמרי ס"ל להט"ז (י"ח) שאין לסמוך ע"ז, דהתורה"ד לא התיר אלא באופן שיש בנ"א שאין להם תנור ומטמינים בתנור בית החורף ולמחר השפחה מוכרחת להוציא הקדירות ולהניחם ע"ג התנור, דבאופן זה אינו מבורר כ"כ שהיא עושה בשביל החימום שאח"כ].

מחזיר אפילו ע"ג כירה כשהיא גו"ק (ביאור"ה ד"ה ובלבד, והביאו החזו"א סימן ל"ז סוף אות י') (ובב"י בשם הר"ן מצדד להתיר בגרור"ק בדבר שאין דרכו לאפות ע"ג כירה כגון פנאדי"ש כל שהוא מצטמק ורע לו, שהדבר מוכיח שאינו נעשה אלא בשביל שיתחמם). 2) כל דבר שאין בו משום בישול כגון דבר יבש, או שלא נצטנן לגמרי, מותר שאין דרך בישול בכך (מ"ב פ"ז). 3) יש מתירין להכניס תבשיל שלא נצטנן, דלא נשאר בתנור רק חום מועט, ואע"פ שיס"ב מ"מ לא נראה כמבשל דאין דרך לבשל בתנור כזה שהחום הוא רק מאפיה דאתמול (מ"ב צ' וצ"ג), [ודוקא באופן שלא הטמינו בו חמין לשבת. אבל אם הטמינו בו א. להכל בו אסור ב. הרמ"א כתב דנוהגים להקל וטוב להחמיר, וכ"כ המ"ב. ג. המג"א (ל"ה) בשם הלבוש מתיר גם בזה להחזיר לתוכה אחר סעודת שחרית דכבר עממו גחליו והוי כגור"ק]. ויש מחמירים כשהתנור יס"ב אע"פ שהחום מעט דלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים, אבל אם אין יס"ב כתב המ"ב (צ"ג) לכ"ע מותר.

אם יש בו הרבה שומן שנקרש, לדעת הרמ"א בסי' שי"ח אסור משום נולד שנימוח השומן, (מ"ב פ"ז), ולהמחבר מותר.

כו. 1) האם מותר לומר לגוי להחם קדירה ע"ג האש או ע"ג הכירה או ע"ג התנור? 2) אם חממו הגוי האם מותר לאכלו בנצטנן לגמרי, ובלא נצטנן לגמרי? 3) האם מותר לשום קדירה שנצטננה או לא נצטננה ע"ג תנור בית החורף ע"י גוי או ע"י ישראל ואח"כ יסיק הגוי את התנור?

ת. 1) כל מה שאסור ע"י ישראל אסור לומר לא"י לעשותו, (רמ"א). 2) נצטנן לגמרי, וחממו העכו"ם בציווי ישראל, אסור לאכלו אף אחר שיצטנן, ואם לא היה בציווי מותר כשנצטנן (מ"ב צ"ו). [אך בדרכ"מ ז' משמע דמותר אף כשהוא חם כשעשו כן בשביל עצמם, דלאו כל כמיניהו לאסור התבשיל על כרחנו, מג"א ל"ח] ואם לא נצטנן לגמרי שעדיין היה ראוי לאכול, אפילו העמידו הגוי על האש ממש בציווי מותר (מ"ב ס"ק צ"ז) [ולדעת הלבוש הובא בביאור הלכה בסעיף א' אסור אלא אם עשה הנכרי שלא מדעת הישראל עיי"ש].

ומפרש המג"א (ל"ז) דהרמ"א לשיטתו דיש בישול מדאורייתא בלח שנצטנן, אבל כיון שיש גדולי

21 צ"ע האם משה"א מהמ"א דלדעת המרדכי מותר כיון שהוא איסור דרבנן צ"י עכו"ם אלא שהמ"א לא רצה להקל פקח (ציון מחצה"ע) אפ"ל לדעת הסרמ"א אסור, כיון שיש קנה איסור לכ"ז משה חזרה ונהנה מל"ח המלאכה שצ"ה הא"י וכ"כ המ"א פביאור דברי המרדכי וכן הסכים המ"א שאיסור דרבנן צ"י עכו"ם אסור קדימצה.

סימן רנ"ד - דיני תבשילין המוכנים מערב שבת כדי להגמר בשבת

והוא תלוי בטעמי ההיתר, דלדעת המחבר שהתיר משום שהרוח קשה א"כ בצלי קדר אסור שאין הרוח קשה משא"כ להרמ"א שההיתר משום שלא יטרח לפתוח ולחתות, מותר (מ"ב י"ז, ביאור"ה ד"ה אע"פ).

על האש ממש - לכו"ע אסור אא"כ נצלה כמאב"ד, דכיון שהוא על הגחלים אינו חושש למה שיתחרך, וכשנתבשל כמאב"ד מותר לכו"ע אף להאוסרים בקדירה דודאי לא יחתה שחושש לפסידא דצלי (ביאור"ה ד"ה אע"פ)..

(3) תנור שטוח בטיט מותר הכל, להרמב"ם משום שהרוח קשה, ולהרמ"א משום שלא יטרח, ונפק"מ בקדירה כנ"ל (מ"ב י"א, וי"ד).

תנור מכוסה שאינו טוח, - גדי מנותח מותר, [ועז אסור], דלהרמב"ם לא יחתה משום חירוך ולרש"י לא יפתח משום דקשי ליה זיקא. וכ"ז להשו"ע שפסק כהראשונים דברחא ולא שריק אסור וקרב ירמיה בגמ', אבל הרבה ראשונים פוסקים כרב אשי דברחא ולא שריק שרי ולכן כתב הב"ח דבדיעבד אם עבר או שכח ושהה בתנור מכוסה אף שאינו טוח בטיט מותר, וה"ה שיש להקל בגדי ועוף אצל אש מגולה כיון שלהמחבר מותר (ביאור"ה ד"ה אבל בצלי).

סעיף ב' ד'

ב. (1) דבר שאינו ראוי לאכלו חי, מה השיעור שצריך שיצלה מבעו"י, דאז מותר להניחו לצלות ע"ג גחלים ממש ולא חיישינן שמא יחתה? (2) ומה"ד בדברים הנאכלים חיים כמו פירות וכיו"ב?

ת. (1) דבר שאין נאכל חי, וה"ה כשהוא ראוי, אלא שאין טוב לאוכלו חי, כגון בצל וביצה ותפוחי יער, ומניחו לצלות ע"ג גחלים צריך שיצלה כמאב"ד משני צדדיו (שו"ע ומ"ב כ"ב). (2) כיון שנאכלין חיים הרי כתבשיל שכבר נתבשל כמאב"ד, מותר להניחו ע"ג גחלים אף

א. (1) האם מותר להניח סמוך לחשיכה בשר - של שור ועז, של גדי ועוף - שלמים ומנותחים - אצל האש כדי שיצלה? (2) מה"ד בצלי קדר או על האש ממש. (3) ומה"ד בתנור שטוח פיו בטיט או שהוא רק מכוסה ואינו טוח בטיט?

ת. (1) בשר שור ועז - להמחבר אסור אא"כ כבר נתבשל כמאב"ד, ולדעה ראשונה בסי' רנ"ג בעינן שיהא מצטמק ורע לו, והטעם שאסור להניחו כשהוא חי, דכיון שהוא בשר קשה וצריך בישול ביותר, חיישינן לחיתוי, כשהוא אצל האש, דבלא קדירה מתבשל מהרה שיהיה ראוי לאכילה בלילה, ואתי לחתוי. המחבר ס"ל כהרמב"ם דאין היתר כמאב"ד אלא במונח על הגחלים ממש, (מ"ב ד', ו', שעה"צ ד', וביאור"ה ד"ה אע"פ). והרמ"א פסק כהטור דאצל האש הוא כמו ע"ג האש, דלכ"ע מותר כשנצלה כמאב"ד אף לדעת המחמירין בסימן רנ"ג (ביאור"ה ד"ה הכל אסור). ומ"מ בתנורים שלנו כתב המג"א (ו') דאין היתר כמאב"ד להאוסרים בקדירה ברנ"ג, כיון שאין חשש שיתחרך כמו בתנורים שלהם שהיו קטנים].

בשר גדי ועוף - כשהם שלמים צריך בישול כשור ועז (מ"ב ח'). ואם הם מנותחים אצל האש, היינו סמוך לגחלים, לדעת המחבר מותר בין חי ובין מבושל קצת, ולא חיישינן לחיתוי, שאם יחתה יתחרך, משא"כ כשהוא ע"ג הגחלים ממש, כיון דחזינן שאינו חושש שיתחרך אסור, אא"כ נצלה מבעו"י כמאב"ד, דאז לא יחתה דחושש לפסידא, ובזה מותר גם לדעה ראשונה בסי' רנ"ג. אבל לדעת הרמ"א אף שאינו נוגע בגחלים הוא כמו ע"ג הגחלים ואסור, אא"כ נצלה כבר כמאב"ד וכנ"ל (מ"ב י"ז, ביאור"ה ד"ה אע"פ).

(2) צלי קדר הוא כבישול רגיל שמותר בחי, ואסור בבשיל ולא בשיל (מ"ב ג'). אמנם בתנור טוח בטיט בזה נחלקו

מקילים, וכן הלכה] פסק המחבר דכשאינו לו מה לאכול מותר לרדות מזון ג' סעודות וכן לאחרים.

והטעם; א. כיון דחייב בשבת לאכול פת אבל שאר תבשילין אם נתן באיסור אפילו בשוגג אסור עד מוצ"ש (מג"א כ"ג). ב. כשאין לו מה לאכול כלל לא גזרו שוגג אטו מזיד ולפ"ז ה"ה בתבשיל, ולפ"ז גם בתנורים שלנו אסור יותר מג' סעודות ג. הב"ח כתב הטעם משום שאין דרך לאכול פת חמה לא גזרו בפת, (וא"כ בתבשיל אסור) ולפ"ז בתנורים שלנו מותר יותר מג' סעודות, אבל המג"א (י"ז) מחמיר שאין להקל יותר מג"ס.

3) נתנם בכדי שיקרמו פניה - [לרמ"ד והרמב"ן צריך לרדות בשינוי והר"ן ס"ל] כיון דלא עבד איסורא והוא צורך שבת רודה כדרכו במרדה, כ"פ המחבר, אבל הא"ר כתב להחמיר דבכל אופן צריך שינוי (מ"ב ל"ו).

ומה נקרא צורך שבת, מפרש הפרמ"ג דהיינו ג' סעודות והמ"ב ס"ל שאם רוצה לאכול מפת זה שהוציא גם זה נקרא צורך שבת (ביאור"ה ד"ה וצורך).

ואם נתנם סמוך לחשיכה בשוגג כשלא קרמו פניה - שפסק המחבר שאם אין לו מה יאכל מותר להוציא מזון ג' סעודות, מ"מ יוציא בסכין וכיוצא בו, ואם אי אפשר ירדה במרדה (שר"ע).

במקום פסידא שיתקלקל הפת, מתיר המ"ב להוציא כל הפת מהתנור כשצריך לאכול מקצתו, דעל כל אחד נוכל לומר דחזי ליה (ביאור"ה ד"ה מותר)

סעיף ז'

ד. כט. בתנורים שלנו שאין בהם רדייה, האם מותר להוציא יותר מג' סעודות?

ת. כיון שאין בהם רדייה, לכן כשהכניס בהיתר מותר להוציא יותר מג"ס, כשרוצה לאכול בשבת עכ"פ מקצת מהם, והא"ר מתיר במקום פסידא להוציא הכל, והמג"א לא ניחא ליה בזה כיון שיכול לאכול ממנו, וע"י עכו"ם מותר (מ"ב מ"ג).

בבשיל ולא בשיל, (מ"ב כ"א) אך באופן שאינו על האש רק שנצלה מחום הקדירה, מותר רק לשיטת המתירין ברנ"ג כמאב"ד משא"כ להאוסרים גם כאן אסור, (שעה"צ כ"ב). [ואף כשנצלה לצורך מחר אסור, דלא כהמרדכי שאסר רק כשנצלה לצורך הלילה, (ב"י)].

סעיף ה'

ג. 1) כמה זמן סמוך לחשיכה מותר להכניס חלות או עוגה במילוי תפוחים וכיו"ב לתוך התנור? 2) אם נתן בפחות משיעור זה, בשוגג או במזיד, האם מותר לאכול בשבת או במוצ"ש? 3) איך אפשר לרדות הפת בשבת, לצורך שבת ושלא לצורך שבת, באופן שנתנם בערב שבת כדי שיקרמו פניה או נתנם סמוך לחשיכה ולא קרמו פניה?

ת. 1) בגמ' נחלקו לגבי פת, ת"ק ס"ל כדי שיקרמו פניה ור"א אמר המדובקים בתנור, ולדעת רש"י ר"א מחמיר דכלפי האור ממהר לקרום, ותוס' בשם הירושלמי ס"ל דר"א לקולא, ומפרש הט"ז (ב') דצד התנור ממהר לקרום, ופסק המחבר דבפת בעינן קרימת פניו המדובקים בתנור [ובחררה פניה שכנגד האש] ופירש הב"י שהלכה כר"א לחומרא, והט"ז (ב') חולק דהלכה כר"א לקולא דזה ממהר לקרום, והמג"א ס"ל שהמחבר חזר בו בשו"ע (עיין מחצה"ש).

פת או עוגה שאינו ממולא, להלכה; בין שקרם פניה המדובקים, ובין שקרם פניה שכנגד האש סגי וכ"פ האחרונים (מ"ב כ"ו). ואפילו אם הפת עבה סגי בזה השיעור כדמוכח בגמ' דגם בלחם הפנים סגי בזה השיעור (שעה"צ כ"ח) וכ"ד הט"ז ומג"א דלא כהגר"א דצריך קרימת שני הפנים (מ"ב כ"ז וכ"ט).

פשטיד"א ממולא - הרמ"א כתב כדי שיקרמו פניה משני הצדדים ויתבשל מה שבתוכו כמאב"ד. ונחלקו לדעת המחבר; א. הט"ז והמ"א ס"ל דסגי כשנקרם מצד אחד לבד, ב. הגר"א ס"ל דכיון שהוא עב בעינן לכ"ע מלמעלה ומלמטה. ג. בדגול מרבבה פי' לפי שהמילוי מפסיק, והחלק עליון ותחתון אינם מגוש אחד הוי כשתי עוגות שכ"א צריך קרימת פנים (מ"ב כ"ט).

2) במזיד אסור עד מוצ"ש בכדי שיעשו. ובשוגג, [הכ"מ בשם הרמ"ך ס"ל דהיכא שנאפה באיסור בכל אופן אסור (מג"א י"ז), אך הר"ן והטור

ומ"מ ס"ל להמחבר שלא יוציא ברכת משום עובדין דחול אבל ע"י א"י מותר אף ברכת, דבלא"ה דעת הרא"ם להקל ברכת ע"י ישראל דס"ל דפל"ה שלנו אינו המרדה שבימיהם (מ"ב מ"ד).

סעיף ח' ט'

ה. דברים שמתבשלים בקל כגון ירקות או מים וכיו"ב האם מותר ליתנם לתוך התנור כדי להתבשל עם חשיכה ממש, ואם נתן מה דינו?

ת. [בביאור ד"ה עססיות מפרש דלדעת רש"י משמע לכאורה שכל המתבשל בקל מותר לצורך שבת, שלא אסרו אלא בקשיי הבישול כעססיות ותורמסין, אבל להרמב"ם שפי' שהם קלי הבישול] הכול אסור חוץ מבשר וכ"פ המחבר, ואם נתן אסור למוצ"ש בכדי שיעשו, ואם אין לו מה לאכול ס"ל להמג"א (כ"ג) דמותר לאכלו לפי שאסור להתענות בשבת, [אמנם לדעת הב"ח שההיתר בפת משום דלא שכיח שיתן אדם פת לתנור סמוך לחשיכה דפת חמה אינה טובה כ"כ, אסור בתבשיל בכל אופן].

לענין מים [לדעת רש"י הוא כנ"ל, ולדעת הרמב"ם שפסק המחבר כוותיה אסור] מפרש המג"א (כ"ו) בתי' קמא דכיון שאינם טובים כ"כ כפירות חיים ומהני להם החימום הרבה, אסור בשתייה משא"כ לרחיצה לא אסרו (פמ"ג). ולתי' ב' מיירי הכא להדחה משא"כ לשתייה הוי כמאכב"ד דמותר להרמ"א שפסק בסין רנ"ג כחנניה (רע"א). ופסק המ"ב כתי' קמא (שעה"צ מ"ו, ודיני שהייה והטמנה בקיצור בסוף סימן רנ"ט).

סימן רנ"ה - הכנת האש קודם הכנסת שבת

א. באיזה אופן צריך להכין מדורת אש לפני שבת כדי שיוכל בשבת להתחמם כנגדה ולהשתמש לאורה, ומה הטעם; (1) במדורה של עצים? (2) בפחמין ובמדורה של זפת ושל גפרית? (3) במדורה של קנים ושל גרעיני תמרים? (4) מה"ד בדיעבד?

ת. (1) כדי שתהא השלהבת עולה מאליה בלי סיוע עצים אחרים [דלא כרב דבעי רוב כ"א ואחד], ובעץ יחידי צריך שיאחוז האור ברוב עביו וברוב הקיפו, והטעם כדי שלא יחתה (ש"ע). (2) בפחמין - כל שהוא [דלא כהרמב"ם דגם בזה בעי רוב], וכן הדין בקש וגבבא, וכן זפת גפרית וכל דבר הניתך, כיון דכשנאחז כל שהוא ה"ז שפיר דולק והולך (ש"ע ומ"ב ט'). (3) כשהם מפוזרים א"צ רוב. אבל אם הקנים אגודות והגרעינים בסל צריכים רוב (רי"ף ורמב"ם). וי"א (הרא"ש והטור) בהיפך (ש"ע). (4) אם לא הודלקה כשיעור בכניסת שבת אף שהודלקה אח"כ אסור משום שעבר על דברי חכמים (ש"ע ומ"ב ה').

סימן רנ"ו - שש תקיעות שהיו תוקעין בערב שבת

א. כמה זמן לפני כניסת השבת צריכים להפסיק ממלאכה ולהכין עצמם לשבת; (1) כל בני העיר? (2) בעלי מלאכות? (3) בעלי חנויות?

ת. בגמ' אמרו ¹דבתקיעה ראשונה שהיה בזמן מנחה בטלו העם שבשדות, ובשנייה בעלי חנויות, ובשלישית שהיה סמוך לשקיעה, כל בני העיר מכינים עצמם לשבת, ושוהה כדי לצלות דג קטן או להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת. (1) חצי שעה או שעה סמוך לשבת [נקודם השקיעה] (רמ"א ומ"ב א'). (2) שעה ורביע קודם השקיעה, שהוא שתי שעות ומחצה קודם צאת הכוכבים, [דמזמן מנחה קטנה אסור בעשיית מלאכה כנ"ל סי' רנ"א] (מג"א א'). (3) שעה קודם השקיעה. [והוא כשיעור בעלי מלאכות אלא שהקדימו ערבית או שרצה לבטל הרע במיעוטו] (שעה"צ ג'), והטעם שהקדים בעלי חנויות [הרי בסי' רנ"א התירו פרקמטיא אף אחר מנחה קטנה] משום שלפעמים נכנס שר אחד ונמשך המשא ומתן עד הלילה, א"נ משום שרוב העולם יש להן היתר ועושים כל הצריך להן עד שאומרים ברכו לכן ראוי להקדים (מ"ב א').

ב. [יו"ט שחל בער"ש; (1) האם יש להכריז על כניסת שבת? (2) מתי יש לקבל שבת? (3) עד אימתי מותר לבשל המאכלים?]

ת. (1) יש להכריז, כיון שההכרזה הוא במקום התקיעות שהיו תוקעין בו (ביאור"ה ד"ה והוא). (2) ראוי להקדים באמירת ברכו או קבלת שבת בעוד יום גדול. (3) יזהר ליתן מבעוד יום כ"כ שיהא ראוי לאכול עכ"פ כמאב"ד, דסמוך לחשיכה אסור מן התורה לבשל מיו"ט לשבת דלא שייך הואיל (ביאור"ה ד"ה והוא).

¹ מחצת"ס פס"י רנ"א דתקיעה ראשונה היתה שני שעות קודם לתקיעה שנייה דהיינו ארבע שעות ומחצה קודם הלילה

סימן רנ"ז - דיני הטמנת חמין

סעיף א'

א. בזמנים דלהלן, האם מותר להטמין בדבר המוסיף הבל או בדבר שאינו מוסיף הבל, ומה הטעם; (1) מבעוד יום? (2) בספק חשיכה? (3) בשבת?

ת. (1) מותר באינו מוסיף, ואסור במוסיף, שמא יטמין באפר שיש בו גחלים ויחתה (ש"ע ומ"ב ה'). (2) כשאינו מוסיף הבל מותר, דסתם קדירות ביהש"מ רותחות הן (מ"ב ג'). [הרי"ף והרמב"ם מתירים אף במוסיף הבל, דס"ל דמבערי אסור מחשש שהקדרה תרתיח בשבת מחמת החום ויצטרך לגלותה ולחזור ולהטמינה וזה אסור בשבת, משא"כ ביהש"מ כבר רתחו ונחו מבעבוען. אבל רש"י פ' החשש שמא ירתיה לענין איסור הטמנה בשבת באינו מוסיף, דגזרו שמא ימצא קדרתו שנצטננה וירתיחנה ע"ג האש ונמצא מבשל, דיש בישול אחר בישול בלח שנצטנן. ולמ"ד שאין בישול אחר בישול כתב הרא"ש דחיישינן שיחממה ע"ג האש ויחתה, וכן הלכה (ב"י ד"ה אבל הרי"ף)]. (3) אסור להטמין אפילו באינו מוסיף הבל, שמא ימצא קדירתו צוננת וירתיחה ויתחייב משום בישול, ואף בדבר יבש חיישינן שיחממה ע"ג האש ויחתה ויתחייב משום מבעיר (ש"ע ושעה"צ ג'). [ובסימן שי"ח שעה"צ כ"ד בשם הרשב"א כתב דדבר שנתבשל בתולדות חמה מותר להטמינו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל. וכן התירו כאן בס"ג להטמין בע"ש בסלעים שמוסיפין הבל משום דלא שכח].

ב. (1) הטמין מבעוד יום לצורך הלילה בדבר המוסיף הבל, בשוגג או במזיד, האם מותר לאכלו ומה הטעם - כשנתבשל כל צרכו לפני השבת וכשנגמר בישולו בשבת? (2) הטמין מבעוד יום לצורך מחר בדבר המוסיף הבל, האם מותר לאכלו ומה הטעם? (3) הטמין בשבת האם מותר לאכלו ומה הטעם?

ת. (1) **במזיד** אסור כשאחני מעשיו, דהיינו צונן שנתחמם, או שמצטמק ויפה לו, אבל בעומד בחמימותו מותר (מ"ב ח'). **ובשוגג** דהיינו ששכח או שגג בדין; א. לדעת המחבר אפילו מבושל כ"צ ומצטוו"ל אסור, דס"ל

דבהטמנה החמירו יותר משהיה [דהרי בשכח ושהה מותר במצטוו"ל] (מ"ב י), דסתם הטמנה לצורך מחר, וצריך חיתוי טפי שלא יתקרב ומעט חיתוי מהני להחזיק החום, משא"כ בשהייה דלא מהני מעט חיתוי (מג"א סקט"ז). ב. הרמ"א בשם י"א שמותר לאכול, משום דס"ל דהטמנה שווה לשהייה, ומפרש המג"א דווקא בנתבשל כ"צ, וכ"כ החי"א משום שלא רצו לאחוז הקולא בשני ראשים, דהיינו להשוותו לשהייה, ובשהייה להקל כמאב"ד. אבל התוס' שבת מפרש אפילו נתבשל כמאב"ד (ביאור"ה ד"ה י"א). [והט"ז (ב') מפרש דהי"א לא פליג על המחבר, דלכרע אסור כשעיקר ההטמנה היה בדבר המוסיף הבל]. ג. המ"ב (י') מסיק כיון שהוא מילתא דרבנן יש לסמוך במקום הצורך על הי"א היינו אף בכמאב"ד, ובפרט אם היה מבושל כל צרכו שמותר בדיעבד בשוגג שהרי יש מקילין לקמן בס"ז לכתחילה. [בסעיף ז' כתב הרמ"א יש מקילין לכתחילה במבושל כ"צ או בחי ובמקומות שנהגו כן אין למחות]. (2) להמחבר אסור, דהא סתם הטמנה לצורך מחר (מג"א ט"ז). ולהרמ"א בדיעבד מותר ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן, והטעם כיון די"א שמותר לכתחילה, דס"ל דעיקר הגזירה שמא יטמין ברמץ ויחתה, וכשמטמין לצורך מחר לא יבא לחתות אף כשלא נתבשל עדיין כמאב"ד דממילא יתבשל כל הלילה ולא יחתה, אבל אם רגיל אסור, משום דמעיקר הדין אין מקום להי"א (מ"ב י"ב). (3) הטמין באינו מוסיף הבל מותר, דהא אינו אלא עומד בחמימותו (ודוקא כשנתבשל כ"צ, דאל"ה ההטמנה גורמת בישול כמבואר בביאור"ה בס"ד בשם הבית מאיר). ובמוסיף הבל, משמע שאף כשעומד בחמימותו אסור וצ"ע (רע"א, בשעה"צ ו').

סעיף ד'

ג. הטמין מערב שבת קדרה מבושלת כל צרכה בדבר שאינו מוסיף הבל; (1) האם מותר לכסותו שוב אם נתגלה מבעו"י או אם נתגלה משחשיכה? (2)

סעיף ו'

ו. (1) האם מותר להטמין בשבת דבר צונן בדבר שאינו מוסיף הבל? (2) האם מותר להטמין צונן גמור מבעו"י בדבר המוסיף הבל, בחול, ע"ג קומקום מים חמים? (3) האם מותר להטמין צונן גמור בשבת בדבר המוסיף הבל, בחול, ע"ג קומקום מים חמים?

ת. (1) מותר (ש"ע) [לדעת רש"י לא הותר אלא כדי שלא יחמו ולדעת הרמב"ם מותר גם כדי להפיג צינתו, וכן הלכה. אמנם גם לדעתו אסור להטמין כדי להוליד חום, כמש"כ בסימן רנ"ח]. (2) במוסיף הבל - אסור (ש"ע), וראיה ממעשה שעשו אנשי טבריה שהיה צונן ומבעוד יום ואסרו להם חכמים (ב"י). בחול - מותר, ואף שהוא מוסיף הבל היינו לדברים חמים משא"כ לדברים קרים הוא מקרר (ביאור"ה ד"ה אבל). ע"ג קומקום מים חמים - מותר, דמבעו"י אין זה מקרי מוסיף הבל (ביאור"ה ד"ה אפילו). (3) במוסיף הבל - אסור (ש"ע). בחול - משום הטמנה אין איסור, דלקר הוא מקרר כנ"ל. ע"ג קומקום מים חמים - אסור, אע"פ שלא מקרי מוסיף הבל מ"מ כיון שמוליד חום, שויהו רבנן כמוסיף הבל שיהא אסור להטמין בשבת (ביאור"ה ד"ה אפילו).

סעיף ז'

ז. באר מה דין הטמנה מבעוד יום בדבר המוסיף הבל, לכתחילה ובדיעבד; (1) בחי לגמרי? (2) בנתבשל כמאכל בן דרוסאי? (3) בנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו? (4) בנתבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו?

ת. (1) אסור אף בדיעבד, וכתב הרמ"א שאין למחות במקום שנהגו כן, כיון שיש מקילין כמו בשחייה. (2) אסור אף בדיעבד. ובשוגג - להמחבר בס"א אסור. ולהרמ"א - התו' שבת מתיר והמג"א אסר, ובמקום הצורך אפשר דיש לסמוך להקל. (3) אסור, ובשוגג להמחבר אסור, ולהרמ"א מותר. (4) אסור, ובדיעבד - אם הוא עומד בחמימותו כשעה ראשונה, מותר אפי' מזיד דהא לא אהנו מעשיו. ואם היה צונן שנתחמם להמחבר; אסור אפי' שוגג, ולהרמ"א בשוגג מותר.

סעיף ח'

האם מותר לגלותו בידיים - מבעו"י או משחשיכה - כדי לכסותו משתחשך? (3) והאם מותר להוסיף עליו בשבת? (4) והאם מותר להחליפו בכסוי אחר?

ת. (1) נתגלה מבעו"י אסור לכסותו משתחשך, דה"ל כמטמין לכתחילה, דלא כהב"ח שמיקל ומתיר לכסותו, אא"כ גילהו ע"מ שלא לכסותו עד שתחשך (שעה"צ כ"ד). נתגלה או גילהו משתחשך מותר לחזור ולכסותו (מ"ב כ"ה). (2) מבעו"י וה"ה בבית"ש אסור, (שעה"צ כ"ה). אבל משחשיכה אף לכתחילה מותר (מ"ב כ"ה). [דלא כהרא"ש לדעת התוס' שאסר לכתחילה]. (3) מותר (ש"ע), [ולהרה"מ בדעת הרמב"ם אין להוסיף כי אם ע"י חילוף]. (4) מותר להחליף (ש"ע) [דלא כהתוס' שאסר].

ד. ומה הדין בכל הנ"ל כשהטמין קדירה שלא נתבשלה כל צרכה?

ת. אסור לכסותו או להוסיף כיסוי דגורם בישול (ש"ע), [המג"א מפרש שהטמין ע"ג כירה שיש תחתיה גחלים, ומכוסה למעלה בבגדים שאין נוגעים בקדירה, דבכה"ג אין איסור הטמנה, ומ"מ אסור משום בישול, אבל אם מטמין בדבר שאין מוסיף הבל, אין גורם בישול. והבית מאיר חולק דאף באינו מוסיף הבל גורם בישול ע"י שמאריך הרתיחה והבישול, מתבשל המאכל יותר, וכ"ד המ"ב (ביאור"ה ד"ה גורם)].

סעיף ה'

ה. (1) תבשיל שפינהו מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת, האם מותר להטמינו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל? (2) ומה"ד אם אח"כ חזר ועירה אותו לכלי הראשון שהיה בו? (3) ואם הוא בכלי ראשון ונתקרר עד שאין היד סולדת בו, האם מותר להטמינו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל?

ת. (1) מותר, שלא אסרו להטמין אלא בכ"ר (ש"ע ומ"ב כ"ח) [ואפילו פינה סתם כ"ד הרמב"ם, דלא כרש"י דדווקא כשפינן כדי לקררן הוא דשרי]. (2) מותר, שכבר אין לו דין כ"ר, (מג"א י"ד). (3) במקום הצורך יש להקל (מ"ב כ"ח) [אף שהמג"א מסתפק בזה יש לסמוך אדעת המחבר בסי' שיי"ח שאם אין היס"ב ה"ז צונן, אמנם לדעת הרמ"א שם, דכ"ז שלא נצטנן לגמרי לא חשיב צונן אפשר שאין להקל בהטמנה, שעה"צ כ"ט].

לדעת הרמ"א, ומשמע דאפילו כשנוגעים בגחלים מותר אם אין הבגדים שמכסה מלמעלה נוגעין, ובא"ר חולק דכיון שמכסה מלמעלה גם הרמ"א מודה דאין להקל אלא כשאין שולי הקדרה נוגעין בגחלים (ביאור"ה ד"ה נוגעים). (3) הט"ז אוסר אפילו כשהוא טוח בטיט, וכמה אחרונים השיגו עליו דלא מקרי הטמנה כיון שמגולה משאר צדדים וכ"ד המ"ב (ביאור"ה ד"ה שרי). (4) הרש"ל אסר וכ"ד הט"ז ותו"ש ומאמ"ר, ובשעה"צ (מ"ו) כתב שאילו ראו המחמירים דברי האו"ז לא היו מחמירים, ומסיק דטוב להחמיר לכתחילה, וגם מטעם אחר שמא ישארו גחלים לוחשות עד למחר ולא יוכל להסירו. [נ"מ כ"ז אינו מועיל לדעת המחבר שפסק כהרמב"ם בסימן רנ"ד ס"א שאין היתר טוח בטיט בכה"ג שאין המאכל מתקלקל בפתיחתו].

ח. קדירה המונחת על גבי כירה או על גבי כופח באיזה אופן מותר לכסותה בבגדים, ומה הטעם; (1) כשיש אש בתוך הכירה או הכופח? (2) כשאין אש בתוך הכירה או הכופח?

ת. (1) כשאין הבגדים נוגעים בקדרה, כיון שאינו דרך הטמנה מותר [דלא כמהר"י אבוהב דכתב לאסור ע"פ דברי ה"ר יונה]. ואם הקדרה נוגעת בגחלים - להמחבר אסור אף בשהייה, כנ"ל סי' רנ"ג דלדידיה מקרי הטמנה. ולהרמ"א שמתיר לענין הטמנה; - להמג"א אף שמכוסה מלמעלה בבגדים מותר, כיון שאינם נוגעים בקדירה, אך הא"ר ס"ל דבזה גם הרמ"א מודה לאסור (ביאור"ה ד"ה נוגעים). (2) יש מקילין בזה אף שמכסה באפר [המנהג באפר צונן, והרש"ל מתיר גם אפר חם], וה"ה בבגדים, והטעם; א. שתחילת נתינת הקדירה שם לא היתה לשם הטמנה שהרי שם בשלו הקדירה כל היום (ב"י). ב. דדוקא ע"ג גחלים גזרו שמא יטמין בתוכה, אבל הכא א"א להטמין בתוך הקרקע. ג. דהכא כל שעה מתקרר והולך. אך הרא"ש אוסר אא"כ יש הפסק אויר בין הקדרה לבגדים, ומסיק המ"ב (מ"ג) שאין למחות במקילים.

ט. הטמנה בתנורים שלנו; (1) באיזה אופן מותר להטמין [בשר, פשטיד"א, מיני קטניות, מיני בצק] אע"פ שאינה גרופה וקטומה? (2) האם צריך לזהר ששולי הקדירה לא יגעו בגחלים? (3) האם מותר להעמיד הקדירה אצל דפנות התנור? (4) והאם מותר להטמין בתנור טוח בטיט באופן שהקדירה מסובבת בגחלים מכל צד?

ת. תנורים שלנו דינם ככירה, וכיון שיש הפסק בין הקדרה לבגדים לא מקרי הטמנה אלא שהייה (מ"ב ל"ז), ולכן; (1) בשר חי מותר, דע"י חיתוי לא יתבשל שיהא ראוי לצורך הלילה, אבל פשטיד"א ומיני קטניות ומיני בצק כיון שממהרים להתבשל, אסור באינו גו"ק, אא"כ נתבשל כמאב"ד מבעו"י (מ"ב מ"ו). (2) להמחבר יש להזהר, והמג"א (י"ח) מתיר

סימן רנ"ח - שמותר להשיב ערב שבת דבר קר על קדרה חמה

ת. 1) כשיכול להגיע ליס"ב אסור אפילו מקצתו, ואפילו רק להפיג צינתו (מ"ב ב.).
 2) מותר להכניס מקצתו כדי שיתחמם, ואם כונתו רק להפיג צינתו אפשר שיש לסמוך במקום הצורך על המקילין דלא מקרי מוסיף הבל, ויכניס כולו (שעה"צ ז.).
 3) אין נפק"מ, דכשחם כ"כ שיס"ב אפילו לזמן מועט אסור, פן ישכח עד שיהיה יס"ב, ואם אינו חם כ"כ, מותר להכניס מקצתו כנ"ל אף לזמן מרובה. [אך לדעת הט"ז בזמן מועט שאינו מצוי שיתקרר מקרי מוסיף הבל, ואסור אפילו מערב שבת, אבל האחרונים חולקים עליו (שעה"צ ז.).]

א. 1) האם מותר להניח מבעוד יום דבר קר על קדירה חמה שאינה עומדת על גבי האש? 2) והאם מותר לכסותם בבגדים? 3) האם מותר להניח מבעוד יום דבר קר על קדירה חמה שעומדת על גבי האש? 4) והאם מותר לכסותם בבגדים? 5) האם מותר להניח בשבת דבר קר על קדירה חמה, כשיכול להגיע ליד סולדת בו או שאינו יכול להגיע לכך, כשהקדירה מכוסה בבגדים וכשאינה מכוסה?

ת. 1) מותר (שו"ע). 2) מותר. (מ"ב ב', ע"פ הא"ר ושעצ"ש ות"ש), אך לדעת הט"ז (א') הטמנה לזמן מועט דלא מצוי שיתקרר המים חמים, מקרי מוסיף הבל, ואסור אפילו מבעו"י ועיין שעה"צ ו'. 3) מותר, ויש לזה¹ דין שיהיו דבעינן שהדבר קר נתבשל מבעו"י כמאב"ד (ביאור"ה ד"ה מותר להניח). 4) אסור משום הטמנה (ביאור"ה). 5) כשהקדירה מכוסה בבגדים אסור אף אם אין יכול להגיע ליס"ב [דלא כהפמ"ג] דלא התירו הטמנה בצונן אלא להפיג צינתו ולא להוליד חום [אך אם אין כונתו אלא להפיג צינתו אפשר דיש לסמוך במקום הצורך על המקילין, (שעה"צ ז.)]. ואם אין מכוסה בבגדים מותר באופן² שלא יהא בו ביטול (מ"ב ב').

ב. 1) האם מותר להכניס בשבת בקבוק עם משקה צונן - כולו או מקצתו - לתוך כלי עם מים חמים, להפיג צינתו או כדי שיתחמם, כשיכול להגיע ליד סולדת בו? 2) ומה הדין כשאינו יכול להגיע ליד סולדת בו? 3) והאם יש נפק"מ בין זמן מועט לזמן מרובה?

1 צוין פה"מ דאמר דאם מניח קדרה ריקנית להפסיק נחשם ארס כיון שהקדירה צוננת מא"כ כשתחמנה חמה יש לצלילונה דין שהייה. אך פסי' סי' רנ"ד כתב הפמ"ג (א"א ל"ד) דדוקא קדרה ריקנית נחשם ארס, מא"כ כשיש בה תבשיל א"צ אפילו תנאי חזרה ומותר להניח על אפיו תבשיל כשאין בו משום ביטול, והביאו הביאור"ה שם ד"ה ויזהר, וקל"ס. וא"כ תראה דהא כאן מייירי בפסלות צ"ע קדרה מלאה, ומדוע כתב הפמ"ג דיש לנה דין שהייה.

2 לפיכך אמר הפ"י דדבר המבשל כמאב"ד אמנם אין כוונתו להפיל אלא להפסיק ולשמור חומה, אם הוא חם מותר להניחו על קדירה אחרת אצ"ס שכלל להניח ליד ביטול, והפ"ח הקשה צ"ע צו"ש.

סימן רנ"ט - כמה דיני הטמנה וטלטולם

סעיף א'

א. הטמין קדירה בדברים ובאופנים דלהלן, האם מותר לטלטלן בשבת, ומה הטעם; (1) הטמין במוכין דרך מקרה? (2) הטמין במוכין שיחדן מערב שבת? (3) הטמין במוכין שרגיל להטמין בהם? (4) הטמין בגיזי צמר שאינם עומדים לסחורה? (5) הטמין בגיזי צמר שנתנם לאוצר לסחורה? (6) ומה יעשה באופנים הנ"ל כשאסור לטלטלם?

ת. [א. שיטת הרי"ף והרמב"ם כל"ב דרבא [וכאביי, דלא פליגי] ול"ש מוכין וגיזי צמר ול"ש הפתק או לא, דבכל אופן בעינן ייחוד. ב. שיטת הרא"ש הטור והר"ן כרבא בל"ק וכאוקימתא דרבינא [ולא פליגי אדאביי] וכ"פ המחבר דמוכין חשיבי ובעי ייחוד, וגיזי צמר של הפתק בעי ייחוד ובסתמא לא בעי ייחוד. ג. שיטת הבה"ג ור"ח כרבא וכרבינא ונדחה הא דאביי ולכן מוכין וגיזי צמר שווין דבסתמא לא בעי ייחוד ושל הפתק בעי ייחוד וכ"פ הא"ר וכתב המ"ב דבמקום הדחק יש לסמוך ע"ז].

(1) אסור לטלטלם, דלא בטלי להטמנה והוי מוקצה (ש"ע), ובמקום הדחק מיקל בביאור"ה (ד"ה אבל) כהא"ר שפסק כהראשונים דדינם כגיזי צמר דכל זמן שאינם עומדים לסחורה מותר לטלטלם ע"י הטמנה בעלמא. (2) מותר לטלטלן, והיינו כשיחדן לכך לעולם, ואפילו היה הייחוד רק במחשבה, דלא כהפמ"ג דבעי ייחוד בפה (מ"ב ה'). (3) כיון שרגיל נסתלק שם מוקצה אף שלא יחדן בפירוש, ודעת הב"ח דאפילו בשני פעמים סגי לזה (מ"ב ב.). (4) מותר לטלטלן, דאין חשובים כ"כ כמו מוכין וכיון שטמן בהם כמאן דיחדן להכי דמי. (מ"ב ו') [דלא כהרי"ף והרמב"ם דגם גיזי צמר שאינן של הפתק בעי ייחוד]. (5) צריכים ייחוד, דכיון שעומד לסחורה מסתמא עומד להחזירן לאוצר והוי מוקצה ולא בטלי להטמנה (מ"ב ז'). לדעת המג"א אף שעומד לסחורה לא נאסר אלא כשמקפיד עליהם מלהשתמש בהם שום דבר, והאבן העזר חולק דאפילו אין מקפיד עליהם אסור וכ"ד הביאור"ה (ד"ה אבל). (6) מנער הכיסוי והן נופלות,

והיינו כשמגולה קצת, ואם לאו יכול לתחוב כוש ולנערו (מג"א ה', מ"ב ח', דלא כהט"ז (ב') שאסר) [הט"ז דייק דהמחבר פסק כאן דלא כבעל התרומות שס"ל דלא חשיב מניח אלא כשדעתו להניחו שם כל השבת, והקשה דבס"ז פסק כבעל התרומות וצ"ע].

סעיף ב'

ב. (1) אבנים ולבנים שנותנים סביב הקדירה - האם מותר לטלטלן בשבת - כשייחדם וכשלא ייחדם? (2) אבנים ולבנים העומדים על גבי הכירה תמיד, האם מותר לטלטלם, ומה הטעם? (3) עצים העומדים להסקה - שסתם בהם פי התנור - האם מותר לטלטלם ומה הטעם?

ת. (1) כשייחדם מותר, ואם לאו אסור, שהרי כ"ז שלא יחדם אינם חשובים לו ומשליכן, ואפילו הטמין בהם כמה פעמים לא מהני כ"ז שלא ייחדם לעולם, דגרע ממוכין [ובהכי סגי, ולא כהמרדכי דבעי תיקון] (ש"ע, וביאור"ה ד"ה צריך). (2) מותר לטלטלם דמיוחדים לתשמיש (מ"ב י"א). (3) אסור לטלטלם דהוי מוקצה (מ"ב י').

סעיף ג'

ג. קדירה שהטמינו אותה מערב שבת והוציאוה בשבת, האם מותר להחזיר אותה לגומתה, ומה הטעם; (1) כשהטמינו אותה בדבר שאסור לטלטל ולא נתקלקלה הגומא כשהוציאוה? (2) כשהטמינו אותה בדבר שאסור לטלטל ונתקלקלה הגומא כשהוציאוה? (3) כשהטמינו אותה בדבר שמותר לטלטל ולא נתקלקלה הגומא כשהוציאוה? (4) כשהטמינו אותה בדבר שמותר לטלטל ונתקלקלה הגומא כשהוציאוה?

ת. (1) מותר להחזירה (ש"ע). (2) אסור להחזירה דמזיז גיזין שהוא מוקצה (מ"ב י"ד). (3) מותר להחזירה. (4) מותר

אם יש בו גחלים לוחשות? (6) ומה הדין בשעת הדחק? (7) ומה הדין אם אין הישראל סותמו לגמרי?

ת. 1) להמחבר מותר לסתור ע"י ישראל, כיון שאינו עשוי לקיום (כהמרדכי), ולהרמ"א יש להחמיר (כהאגור) כשאפשר ע"י גוי או קטן ואם א"א יעשה ע"י שינוי קצת, והטעם; דכיון שטח בטיט יש בזה קצת משום סתירת בנין (ש"ע ומ"ב כ"ב). 2) ע"י ישראל אסור, אפילו אינו שרוק בטיט, דהרוח מבעיר את הגחלים, ואף דהוי פס"ר דלא ניח"ל מ"מ אסור מדרבנן (שעה"צ כ"א). וע"י נכרי מותר (ש"ע). 3) אסור אף ע"י נכרי דיש לספק שמא אינן מבושלות כל צרכן, [ואינו דומה למה שהתיר המחבר בגחלים לוחשות ע"י א"י דהוי פס"ר דלא ניח"ל משא"כ הכא, (שעה"צ כ"ו)]. ומ"מ בדיעבד אם כבר נתבשל כמאב"ד אין לאסור אף ע"י ישראל (שעה"צ כ"ד, על פי שו"ת הרמ"א, בצירוף דעת הגר"א דבשוגג יאכל אף ביטול ממש) וכשלא נתבשל כמאב"ד ע"י ישראל אסור, וע"י נכרי מותר בדיעבד דלא אהני מעשיו כ"כ, דבלא"ה היה מתבשל לבסוף (מ"ב כ"ו). 4) לסותמו בלי מרוח בטיט, המחבר מתיר ע"י ישראל דא"צ לחשוש שיש בו גחלים לוחשות (מ"ב כ"ו). 5) המחבר אסר ע"י ישראל דהוי פס"ר, וע"י א"י מותר דהוי פס"ר דלא נ"ל. והא"ר ס"ל להקל במקום הדחק כדעת תה"ד שמתיר אף ע"י ישראל וכ"כ בתשובת רמ"א, דס"ל דלא הוי פס"ר. ואם אש בוער בתוכו אסור אף להתרוה"ד [אף שיש מפקפקין] (מ"ב כ"א). 6) הא"ר ס"ל דבמקום הדחק יש להקל. 7) כשמניחו הרבה פתוח מותר לכו"ע אף ע"י ישראל, אבל אם מניחו קצת פתוח אסור, דמבעיר יותר התנור מפתוח לגמרי, דלא כתה"ד הנ"ל (מ"ב כ"א).

להחזירה, ויש אוסרים דהוי כתחילת הטמנה, והא"ר ושאר אחרונים ס"ל דהעיקר כדעה הראשונה וכ"מ מהמחבר, אבל הגר"א הביא ראיה מהירושלמי להי"א (ש"ע וביאור"ה ד"ה וי"א).

סעיף ד' ה'

ד. 1) טמן בדבר שאינו ניטל וכיסה פיה בדבר הניטל - איך מוציאה? 2) טמן בדבר הניטל וכיסה פיה בדבר שאינו ניטל - איך מוציאה? 3) טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל - איך מוציאה?

ת. 1) מגלה הכיסוי ואוחז בקדירה ומוציאה (ש"ע). 2) מפנה סביבותיה ואוחז בקדירה ומוציאה, ומנער הקדירה והדבר שאינו ניטל נופל מאליו (מ"ב ט"ו). 3) אם מקצת הקדירה מגולה נוטל ומחזיר, ואם לאו אינו נוטל. (ש"ע) [להמג"א סק"ה יכול לתחוב כוש ולנער, וכ"פ המ"ב, דלא כהט"ז סק"ב שאסר, ועיין לעיל].

סעיף ו'

ה. האם מותר להטמין באבנים ביו"ט שחל להיות בער"ש, ומה הטעם?

ת. יש אוסרים דסידור האבנים כמו דופן הוי בנין עראי, ויש מתירים דמשום כבוד שבת לא גזרו [כמו שהתירו בנין עראי באבנים של בית הכסא משום כבודו], וכתב המג"א דאם אפשר באופן אחר לכ"ע אסור, אבל הא"ר והגר"ז כתבו שהמנהג כיש מתירן (ש"ע ומ"ב י"ח).

סעיף ז'

ו. הטמין בתנור וטח אותה בטיט; 1) האם מותר לסתור הסתימה ע"י ישראל או ע"י נכרי, ומה הטעם? 2) ומה הדין אם יש גחלים לוחשות בתנור? 3) האם מותר לחזור ולסותמו בלילה, ע"י ישראל או ע"י נכרי, ומה הטעם? 4) האם מותר לחזור ולסותמו ביום, ע"י ישראל או ע"י נכרי, ומה הטעם? 5) ומה הדין

1 בס"י ש"ס ס"א מובא שהתירו טלף אפנים de מוקצה לקינוח משום כבוד הפריות, ובס"י התיר ללדד האפנים שאינם מוקצה דמשום כבוד הפריות לא גזרו על פניו עראי, אמנם כאן שהתירו משום כבוד שבת, התירו רק אהל עראי דהיינו אפנים המיוחדים, ולא התירו טלף אפנים de מוקצה, דג"ל שפ"י הלקט שהובא בס"י; אפנים המיוחדים להטמנה כיון שהוקצה לכך מותר להטמנה עכ"ל.